

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова вченої ради
07.02.2022
Протокол № 1, п. 4

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 07.02.2022 № 31

ПОЛОЖЕННЯ

07.02.2022 № 33

**ПРО САМОСТІЙНУ РОБОТУ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Вінниця 2022

1 Загальні положення

1.1 Положення про самостійну роботу здобувачів вищої освіти Вінницького торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету (далі - Положення) є складовою системою управління якістю, внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти і регулює організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти у Вінницькому торговельно-економічному інституті Державного торговельно-економічного університету (далі - ВТЕІ ДТЕУ).

Положення розроблене з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area), інших нормативно-правових актів з питань освіти, Положення про Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету, Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти у Вінницькому торговельно-економічному інституті ДТЕУ, Положення про кваліфікаційну роботу у Вінницькому торговельно-економічному інституті ДТЕУ, Положення про організацію виконання та захисту курсових робіт у Вінницькому торговельно-економічному інституті ДТЕУ, Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Вінницькому торговельно-економічному інституті ДТЕУ, інших документів, якими регулюється освітній процес у ВТЕІ ДТЕУ.

1.2 Мета Положення - визначити основні засади організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти ВТЕІ ДТЕУ задля забезпечення високої якості (ефективності) освітнього процесу.

1.3 Завдання Положення:

- уніфікувати підходи до організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- забезпечити організаційно-методичні засади для розвитку у здобувачів вищої освіти мотивації до навчання, формування навичок самостійної навчальної, науково-дослідної та практичної роботи, професійно значущих

якостей, знань і умінь, розвитку, поглиблення наукових та практичних інтересів до майбутньої професії;

- створити умови для гармонійного творчого розвитку особистості при організації освітнього процесу.

2 Порядок проведення самостійної роботи здобувачів вищої освіти

2.1 Основні поняття, мета та завдання самостійної роботи здобувачів вищої освіти

2.1.1 Здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати вимоги освітньої програми, яка передбачає, у тому числі, самостійне опанування окремих тем навчальних дисциплін. Самостійна робота здобувачів вищої освіти є однією з форм організації освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Самостійна робота здобувача вищої освіти (далі - СРС) - засіб самостійного засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу в позааудиторний час, що включений до навчального плану для вивчення певної дисципліни, або в аудиторії під безпосереднім керівництвом науково-педагогічного працівника; становить не менше 50 % бюджету часу, відведеного на конкретну дисципліну в навчальному плані з урахуванням специфіки та змісту певної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньої програми.

2.1.2 Мета СРС - системне і послідовне засвоєння в повному обсязі навчального матеріалу в межах робочої програми навчальної дисципліни та формування у здобувачів вищої освіти самостійності як риси характеру, що відіграє важливу роль у формуванні сучасного фахівця, здатного до креативного мислення, вільного орієнтування в інформаційному просторі та прийняття важливих самостійних рішень у нестандартних професійних ситуаціях.

2.1.3 Головні завдання СРС - навчити здобувачів вищої освіти планувати власну стратегію навчання, раціонально організовувати свій час, працювати з

комп'ютером, опрацьовувати джерела інформації, здійснювати науково-дослідну роботу.

2.1.4 Форми СРС:

- самостійна робота в аудиторії під безпосереднім керівництвом науково-педагогічного працівника і в його присутності;
- позааудиторна робота, яка здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно, без науково-педагогічного працівника, але під його загальним керівництвом і контролем, у т.ч. дистанційно.

2.1.5 Зміст СРС при вивченні певної дисципліни визначається стандартами вищої освіти, освітньо-професійною програмою, робочою програмою дисципліни, методичними рекомендаціями до СРС, завданнями науково-педагогічного працівника.

2.1.6 Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання завдання мають бути сформульовані таким чином, щоб здобувач вищої освіти мав змогу самостійно вивчити зміст дисципліни.

2.2 Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти

2.2.1 **Організація СРС** - система заходів з цілеспрямованого навчання, контролю, стимулювання та методичного наповнення з метою забезпечення систематичності й ефективності роботи за навчальною дисципліною, при підготовці до підсумкового контролю, а також за науковою проблематикою.

2.2.2 При організації СРС науково-педагогічному працівнику необхідно виходити з місця і ролі навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми для кожного освітнього ступеня, спеціальності, спеціалізації та завдань СРС щодо формування відповідних загальних та фахових компетентностей.

2.2.3 До методів СРС, що сприяють індивідуалізації та інтенсифікації освітнього процесу, відносять:

- проблемно-пошукові;
- проектного навчання;
- колективної розумової діяльності;

- застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні.

2.2.3.1 Проблемно-пошукові методи спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти. Їх застосування спонукає здобувачів вищої освіти до проведення самостійних досліджень, підвищує мотивацію подальшої роботи, сприяє розвитку логічного мислення, як наслідок, розвитку їх творчої самостійної діяльності:

- робота з інформаційними джерелами: опрацювання першоджерел (навчальних книг, періодичної та наукової літератури, довідників, відеоматеріалів тощо) при підготовці до практичних/лабораторних занять та виконання індивідуальних завдань відповідно до робочої програми; вивчення нормативно-законодавчої та правової бази; опрацювання інтернет-ресурсів за певною проблематикою навчальної дисципліни,

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;

- самостійне вирішення практичних завдань (виконання робіт аналітичного спрямування; вирішення і письмове оформлення завдань, схем, діаграм, інших робіт графічного характеру; відпрацювання тренінгів; самостійне опрацювання тестів відповідно до теми практичного/лабораторного заняття; самостійне розв'язання типових задач, ситуаційних вправ; підготовка до поточного та підсумкового контролів);

- переклад іноземних фахових текстів тощо.

2.2.3.2 Методи **проектного навчання** спрямовані на досягнення прогнозованих результатів СРС на основі вже здобутого досвіду. Їх використання недоцільне та неможливе без чіткого визначення дидактичних завдань, які здобувачі вищої освіти вирішують у навчальній діяльності за різними типами проєктів:

- підготовка критичного есе, дайджесту на статті зарубіжних і вітчизняних авторів за визначеною тематикою;

- підготовка з обраної теми доповіді, презентації, портфоліо;

- написання курсової роботи;

- написання кваліфікаційної роботи;

- проведення власних досліджень при підготовці до олімпіад та конференцій, конкурсів наукових робіт, участі в круглих столах та форумах;
- підготовка доповідей на наукові семінари, засідання наукових гуртків, клубів;
- підготовка завдань для виконання лабораторних робіт;
- аналіз конкретної виробничої, технологічної, проблемної ситуації та підготовка відповідних аналітичних матеріалів.

В основу розробки індивідуальних проєктних завдань науково-педагогічним працівником має бути покладений особистісно орієнтований підхід, що ґрунтується на засадах партнерської взаємодії між науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти.

2.2.3.3 Методи колективної розумової діяльності. Сутність методів полягає в колективній творчості здобувачів вищої освіти, спрямованій на вирішення певних завдань підвищеної складності. Їх застосування сприяє виявленню та розвитку творчого мислення, здібностей здобувачів вищої освіти, підвищенню рівня їх самостійності та інтелектуального розвитку, формуванню навичок колективної роботи, поліпшенню комунікативних навичок, емоційного стану здобувачів вищої освіти. Методи колективної розумової діяльності вирізняються новизною, більшою мобільністю у виборі напрямів розв'язання проблеми, творчістю учасників. До таких методів відносяться:

- формування колективних проєктів;
- групові ситуаційні завдання;
- ділові ігри;
- тренінги;
- брейн-ринги.

2.2.3.4 Методи застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні надають можливість диференціації, поглиблення індивідуалізації навчання, розширення можливостей контролю та самоконтролю, використання творчих завдань.

Комп'ютерні технології виступають як зручний та потужний засіб отримання певного результату, а також сприяють:

- унаочненню запропонованого науково-педагогічним працівником навчального матеріалу;

- поєднанню різних способів сприйняття інформації;

- підвищенню мотивації здобувачів вищої освіти до самостійної роботи за рахунок її наближення до реальних умов майбутньої професійної діяльності.

2.2.4 Завдяки систематичній самостійній роботі здобувач вищої освіти може:

- отримати якісні і ґрунтовні знання;

- набути практичних навичок в організації самостійної роботи;

- раціонально планувати і використовувати час;

- опанувати методики самостійної роботи й виховати у собі прагнення до постійного поповнення й оновлення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей у практичній діяльності.

2.3 Навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи здобувачів вищої освіти

2.3.1 До комплексу навчально-методичного забезпечення СРС відносяться:

- робоча програма дисципліни;

- збірник задач і завдань до практичних/лабораторних занять з дисципліни,

- практикуми;

- методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- ситуаційні вправи (кейси) та ділові ігри;

- друковані та електронні підручники, навчальні посібники;

- завдання для контрольних робіт з необхідним рівнем їх варіативності;

- тестові завдання;

- візуальні засоби, зразки, фонд законодавчих, нормативних та інструктивних документів;

- дистанційні курси;

- інше.

Для СРС також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна, періодична література, інтернет-ресурси.

Повний перелік навчально-методичного забезпечення СРС завчасно, до початку семестру, уточнюється науково-педагогічним працівником та доводиться до відома здобувачів вищої освіти на першому занятті.

2.3.2 Науково-педагогічний працівник забезпечує розробку нового та актуалізацію наявного навчально-методичного забезпечення СРС відповідно до робочої програми дисципліни з метою створення необхідних та достатніх умов навчання, задоволення потреб здобувачів вищої освіти у методичних розробках.

2.3.3 Основною складовою **матеріально-технічного забезпечення СРС** є: навчально-методична та наукова література бібліотеки ВТЕІ ДТЕУ (у т.ч. мультимедійна та методична); інформаційні бази; система дистанційного навчання; сучасні технічні засоби обладнання (специфічні носії навчальних матеріалів) й апаратура, що застосовуються в навчальному процесі з метою підвищення його ефективності.

2.4 Контроль та самоконтроль самостійної роботи здобувачів вищої освіти

2.4.1. Контроль СРС здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Вінницькому торговельно-економічному інституті ДТЕУ.

2.4.2 Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний здобувачем вищої освіти під час самостійної роботи (поряд з таким, який опрацьовується під час інших навчальних занять), вноситься на поточний та підсумковий контроль.

2.4.3 Контроль СРС включає: відповідь на питання; перевірку результатів виконаних письмових вправ і завдань з обов'язковим посиланням на всі використані джерела (відповідно до вимог ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Київ, 2007 та ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016).

2.4.4 Можливість здійснення здобувачем вищої освіти самоконтролю передбачається у відповідних методичних матеріалах.

2.4.5 До засобів самоконтролю відносяться:

- складання плану відповіді, формулювання висновків на основі вивченого навчального матеріалу;
- самотестування за допомогою розроблених науково-педагогічним працівником контрольних тестів з ключем правильних відповідей до них;
- дискусії з наукової проблематики;
- робота з літературою з метою уточнення та доповнення фактичного матеріалу, порівняння зі зразком;
- перевірка правильності виконання завдань за допомогою рекомендованих джерел тощо.

2.4.6 Завдання для контролю/самоконтролю повинні:

- формувати (поглибити) інтерес здобувача вищої освіти до теми, всієї дисципліни;
- спонукати до засвоєння нової термінології та понять;
- сприяти баченню міждисциплінарних зв'язків;
- заохотити до якісного вивчення матеріалу;
- формувати компетентності майбутнього фахівця тощо.

2.4.7 У проведенні контролю/самоконтролю СРС важливу роль відіграє використання сучасних комп'ютерних технологій. Контроль/ самоконтроль СРС з використанням комп'ютерних технологій здійснюється на основі методичного забезпечення, розробленого науково-педагогічним працівником.

2.4.8 Бали, отримані здобувачами вищої освіти за результатами СРС, науково-педагогічний працівник заносить до електронного журналу в системі SEL на кожному практичному/лабораторному занятті.

3 Проведення консультацій науково-педагогічними працівниками ВТЕІ ДТЕУ під час організації самостійної роботи

3.1 **Консультація** – один із видів навчальних занять у закладі вищої освіти, що передбачає роботу науково-педагогічного працівника зі здобувачем вищої освіти або групою здобувачів, яка проводиться поза розкладом навчальних занять з певної дисципліни.

3.2 Сутність проведення консультації полягає у створенні необхідних умов для реалізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти і має на меті систематизацію, поглиблення та закріплення теоретичних і практичних знань, які здобувачі вищої освіти отримують в процесі навчання, а також застосування цих знань при вирішенні конкретних завдань і на практиці.

3.3 Метою проведення консультації є:

- виявлення обсягу, глибини і якості сприйняття здобувачем вищої освіти навчального матеріалу; недоліків чи прогалин у знаннях здобувача вищої освіти та встановлення їх причин і шляхів усунення;

- стимулювання інтересу здобувача вищої освіти до навчальної дисципліни;

- підвищення рівня підготовки здобувача вищої освіти, всебічне сприяння в опануванні ним навчальної дисципліни;

- розвиток у здобувача вищої освіти навичок самостійного опрацювання матеріалу та оволодіння методикою наукових досліджень.

3.4 Консультації є невід'ємною складовою робочого часу науково-педагогічного працівника і проводяться в його межах.

3.5 Консультації з самостійної роботи проводяться перед виконанням та при підведенні підсумків СРС, у процесі роботи здобувачів вищої освіти над курсовими та кваліфікаційними роботами.

3.6 Консультації науково-педагогічного працівника зі здобувачами вищої освіти проводяться відповідно до затвердженого завідувачем кафедри графіку, в якому визначено час проведення консультації та номер аудиторії (лабораторії, кабінету). Використання аудиторного фонду для проведення консультацій обов'язково узгоджуються з навчальним відділом.

3.7 Науково-педагогічний працівник на першому занятті повинен ознайомити здобувачів вищої освіти з графіком проведення консультацій, зазначити відповідну інформацію у силабусі дисципліни.

3.8 Здобувачеві вищої освіти, який звернувся у визначений графіком час, науково-педагогічний працівник зобов'язаний надати консультацію або

провести індивідуальну роботу, в тому числі з метою відпрацювання пропущених навчальних занять.

РОЗРОБЛЕНО:

Начальник навчального відділу

Оксана СЛОБОДИСЬКА

ПОГОДЖЕНО:

Заступник директора з навчально-методичної роботи

Лілія МАРТИНОВА

Заступник директора з навчально-виховної роботи

Ірина ЮРЧИК

Начальник навчально-методичного відділу

Тетяна ШЕВЧУК

Провідний юрисконсульт

Михайло ДІДУШОК